

A topographic map of the Balkan Peninsula and surrounding regions, including parts of Central Europe and the Black Sea. The map uses brown and tan colors to represent elevation and terrain, with blue lines for rivers and coastlines. The text is overlaid on the map, centered over the Balkan region.

Boj o prežitie: Slováci v Rakúsko-Uhorsku

1867 - 1914

1866

Porážka, ktorá zmenila všetko

V roku *1866* utrpelo rakúske cisárstvo zdrvujúcu porážku **v bitke pri Hradci Králové proti Prusku**. Oslabený panovník bol donútený rokovať s uhorskými politikmi o novom usporiadaní monarchie.

Zrodil sa dualizmus: Dve centrá moci v jednom štáte

V roku **1867** sa monarchia rozdelila na dva rovnocenné štáty: Rakúsko (*Predlitavsko*) a Uhorsko (*Zalitavsko*). Spájal ich jeden panovník a tri spoločné ministerstvá: zahraničných vecí, vojny a financií.

Nová realita: Slováci vydaní napospas Budapešti

Po vyrovnaní sa centrum moci pre Slovákov presunulo z Viedne do Pešti (od 1873 Budapešť). Stratili oporu cisárskeho dvora a ocitli sa pod priamou vládou uhorského snemu, odhodlaného vytvoriť jednonárodný štát.

Útok na identitu: Sila maďarizácie

Uhorská vláda sa usilovala pretvoriť mnohonárodnú krajinu na štát s jediným, maďarským národom. *Národnostný zákon* z roku 1868 sa v praxi nedodržiaval. Maďarčina sa stala štátnym jazykom a začalo sa obdobie tvrdého národnostného útlaku.

Zhasínajú svetlá kultúry

Uhorská vláda pristúpila k likvidácii slovenských centier. V rokoch **1874-1875** boli zatvorené všetky **tri slovenské gymnáziá**. V roku 1875 bola zrušená aj **Matica slovenská**. Slováci zostali bez jedinej strednej školy.

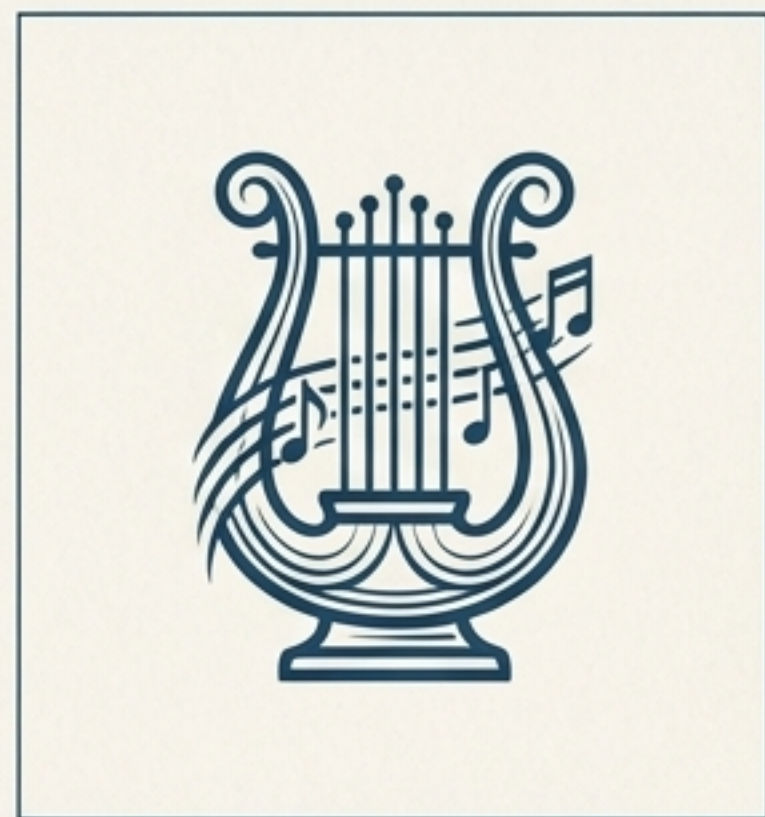
Duch, ktorý sa nedal zlomiť

Napriek útlaku sa slovenský národný život nezastavil. Centrom odporu sa stal **Martin**, kde bola v roku **1871** založená **Slovenská národná strana**. Vznikali spolky, ktoré udržiavali pri živote slovenskú kultúru a vedu.

Strážcovia a žcovia pamäti a jazyka

Kultúru rozvíjali spolky ako ženská **Živena**, vedecká **Muzeálna slovenská spoločnosť** na čele s **Andrejom Kmeťom**, katolícky **Spolok sv. Vojtecha** v Trnave či evanjelický **Tranoscious** v Liptovskom Svätom Mikuláši.

Pohľady za hranice: Rusko alebo Česi?

Iní, najmä mladšia generácia (*hlasisti*), sa orientovali na spoluprácu na spoluprácu s Čechmi, ktorej centrom bola **Praha** a **Československá jednota** (založená 1896).

Lídri hľadali pomoc zvonka. Stmot v-ludala zvonka. Časť hľadali pornoo zvonka. Časť národovcov, ako **Svetozár Hurban Vajanský**, vkladala nádeje do cárskeho **Ruska**.

Krvavá nedeľa v Černovej

27. október 1907

V roku *1907* v *Černovej* uhorskí žandári zastrelili 15 dedinčanov protestujúcich proti násilnej posviacke nového kostola. Tragédia, spojená s menom kňaza *Andreja Hlinku*, šokovala Európu a stala sa symbolom maďarského útlaku.

Zem bez príležitostí

Industrializácia Uhorska sa sústredila do veľkých miest ako ***Budapešť*** a obchádzala slovenské regióny. Pretrvávala **chudoba**, najmä na severe a východe Slovenska (**Šariš, Spiš, Zemplín, Orava**). Ťažké životné podmienky nútili ľudí hľadať obživu inde.

Cesta za oceán: Masové vystahovalectvo do Ameriky

Približne
500 000 ľudí

Na prelome 19. a 20. storočia odišlo z územia Slovenska do **Ameriky** približne **pol milióna ľudí**. Neodchádzali už len muži, ale celé rodiny. Smerovali hlavne do priemyselných štátov USA ako **Pensylvánia** a **Ohio**.

Nový domov, staré korene

V Amerike si Slováci vytvárali vlastné **komunity**. Budovali kostoly, školy a spolkové domy. Vydávali slovenské noviny bez uhorskej cenzúry a vzájomne si pomáhali. Zachovali si tak svoj jazyk a tradície.

Hlas spoza oceánu

V roku **1907** založili americkí Slováci v **Clevelande** svoju najvýznamnejšiu organizáciu – Slovenskú ligu v Amerike. Jej cieľom bolo združovať Slovákov a podporovať národné práva v Uhorsku, čím sa stali dôležitou silou v boji za slobodu.

Duch národa nezlomený: Odpor doma, nová sila v zahraničí

Obdobie po roku 1867 bolo jednou z najťažších skúšok. Útlak doma viedol k masovému odchodu. No práve húževnatosťou doma a novou silou v Amerike si slovenský národ nielen zachoval svoju existenciu, ale položil aj základy pre svoju budúcnosť.